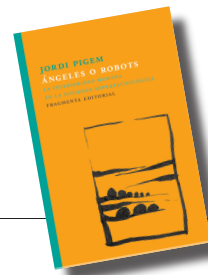

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous
I la setmana que ve:
Elogi espiritual de la nit

Estils

ÀNGELS O ROBOTS

Jordi Pigem reflexiona sobre la interioritat humana contemporània sota l'impacte de les crisis ecològica i dels horitzons tradicionals de progrés.

Dietrich Bonhoeffer: eternament aquí

Una biografia repassa l'estimulant vida del teòleg alemany assassinat pels nazis

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Dietrich i Sabine: dos infants bessons ajaguts als respectius llits, separats per un envà. Cada nit, abans de dormir, en Dietrich repica la paret amb els dits, un toc d'alerta per a la Sabine: comença l'estona de reflexionar sobre l'eternitat. Joc metafísic preferit dels dos germans, que no només l'apliquen abans de dormir, sinó en qualsevol ocasió on la mort, sempre la mort, apareix. A Dietrich no l'espanta, tot el contrari, el reconforta pensar en aquell espai abstracte on la vida, apagada, reneix. Amb els anys, aquest petit joc infantil continuarà acompanyant-lo. Per moltes que fossin les seves intenses hores d'estudi i de producció intel·lectual, tot i els milers de fulls escrits i de sermons pronunciats, el simple repiqueig d'uns dits a una paret resumeix tota la visió d'una de les figures més personals que ha donat el cristianisme del segle XX. I si d'eternitat es tracta, les primeres dècades d'aquest segle XXI continuen mostrant la vigència d'un testimoni el llegat vital i teològic del qual no dreix i seguirà nodrint. Sí, l'eternitat també és això, un murmur que no s'esgota. Una realitat desfragmentada que es compon a ella mateixa a mida que la revivim, en aquest cas a través d'una de les eines més eficaces contra l'oblit: l'escriptura. Una escriptura, però, que necessita d'autor per no esdevenir un mer discurs mental allunyat de la por i la caiguda, de la suor i la ràbia, del fracàs i la pena. Per a conèixer l'obra d'aquell nen que repicava a l'eternitat, cal endinsar-se també en una vida apassionant, plena, estimulante, contradictòria justament per haver-la viscut sense por. El fet que a Dietrich Bonhoeffer li toqués viure en un dels llocs -Alemanya- i en un temps -de 1906 a 1945- radicalment convuls i imprevisible, afegeix un al·licient emocionant a la seva ja de per si interessant biografia. I si, a més, qui ens l'explica no només ho fa amb cura documental, sinó amb una prosa elaborada, el gaudi és doble. Llegir les 500 pàgines que Charles Marsh ha titulat *Extraña gloria. Vida de Dietrich Bonhoeffer* (Trotta) és entrar en un món fet de mons o, per utilitzar la pròpia terminologia

de Bonhoeffer, en la mateixa "polifonia de la vida". Agraïts.

Cap anhel de ser màrtir

Escriu Marsh sobre el nostre teòleg protestant assassinat pels nazis: "Proclamar la veritat de l'Evangeli, mentre reflexionava sobre el final del cristianisme; planejar l'assassinat de Hitler, mentre defensava una ètica pacifista; celebrar el sagrament del matrimoni, mentre lligava amb alegria els seus afectes a un altre home: Bonhoeffer va arribar a encarnar algunes de les més desconcertants paradoxes que la Modernitat ha imposat a la fe. No obstant això, res era capaç d'apartar-lo, ni una mica, de l'ortodòxia essencial: Déu sosté el món amb misericòrdia. Aquest era l'estrany i gloriós Evangeli que Bonhoeffer va prometre anunciar, malgrat l'escassa presència del que la major part del món anomenaria la *bona nova*".

Explicuen alguns testimonis que Bonhoeffer, molt abans de l'impen-sable auge del nazisme, ja deia que moriria jove. No amb les penoses condicions amb les que ho va fer -torturat i penjat després de dos anys a les presons nazis-, però aquell nen que jugava amb l'eternitat mai va desprendre's d'una fascinació per la mort entesa com a prolongació, plena i misteriosa, de la vida. Precisament per això, com escriu el seu biògraf, "Bonhoeffer s'enfrontava a la mort de la mateixa manera que havia viscut, amb una força que s'alimentava d'una satisfacció sublim". Durant el parell d'anys de captiveri, fins poc abans de la seva execució, mai va deixar d'escriure: cartes, poemes, oracions, esborranys de novel·les, peces de teatre i històries, llibres i assajos futurs, aforismes i exegesi de les Escriptures... "Bonhoeffer es negava a considerar que patia a la presó -diu Marsh-. Sugge-

Misteri
Mai va desprendre's d'una fascinació per la mort, plena i misteriosa

Obra
Durant els anys que va passar en captiveri mai va deixar d'escriure

rir que patia li semblava una profanació i no sentia cap anhel de ser un màrtir".

"No s'ha de dramatitzar aquestes coses -escriu el propi Bonhoeffer en una carta des de la presó-. Molt del que passa aquí és horrible però, és diferent dels altres llocs? No, el patiment ha de ser una altra cosa, ha de tenir una dimensió diferent a tot el que he experimentat fins ara".

Alliberat, malgrat tot

De fet, durant la seva estança a la presó no només defuig el patiment i la idea de màrtir, també elabora un salt nou del seu pensament, sens dubte condicionat per una situació gairebé final que, paradoxalment, l'allibera: "El poder dels escrits de presó -escriu Marsh- radica precisament en que no estan lligats a cap convenció, en la llibertat a la que Bonhoeffer es va entregar. Va afirmar haver travessat un *enorme alliberament de la culpa i els dubtes* durant el seu últim any". Assegurava, per exemple, que ja no calia Déu com a hipòtesi, sense obviar la pregunta bàsica: què haurien de fer llavors les ànimes angoixades? "En l'any que va precedir a la seva mort, Bonhoeffer va tractar de capturar aquesta terrenal i enriquidora absència de Déu que li resultava incomparablement més propera al l'Evangeli que qualsevol religiositat formal que hagués conegut fins aquell moment". "Un nou element, a més, havia entrat a formar part del seu ésser: la *hilaritas* (bon humor) com la qualitat de la ment, el cos i l'esperit. *Hilaritas* implicava valentia, audàcia i una voluntat de desafiar al món i a l'opinió popular, amb el ferm convenciment de donar-li al món alguna cosa bona, fins i tot si al món no li agrada".

Bonhoeffer, doncs, l'etern inspirador, amant dels plaers terrenals -bona roba, bon menjar, la música i les festes nocturnes...- i divins al mateix temps, que va optar per anar més enllà del confortable món acadèmic per viatjar fora de la seva zona de confort: a Roma, on es desperta la seva vocació ecumènica, a Harlem, on coneix una fe cristiana, la dels afroamericans, molt més viva i sacejadora, o a Barcelona -un altre llibre *Comunidad y promesa* (Trotta) recull el seu pas per la Comunitat Evangèlica entre 1928 i 1929-, on, en la seva darre-ra predicació, conclou amb unes estrofes del poeta Gerhard Tersteegen: "Un dia li diu a l'altre: la meua vida no és res més que estar de pas, de pas a l'eternitat".

Dietrich Bonhoeffer en una imatge del 1939. GERMAN FEDERAL ARCHIVE / WIKIPEDIA